

TEKES: INNOVAATIOT SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA

12.5.2009

Jatta Vikström

Anitta Raitanen

Esiselvitys vapaaehtoistoiminnan kehittämistarpeista ja mahdollisuuksista III-sektorin, julkisen sektorin ja yrityssektorin rajat ylittävässä tulevaisuuteen suuntautuvassa yhteistyössä (6 kk 1.9.2009 – 28.2.2010)

Sisälllys

1. Taustaa
2. Esiselvityksen tavoitteet
3. Tavoiteltava verkosto
4. Toimijoiden rooli
5. Osatavoitteet ja etenemissuunnitelmat
  - 5.1 Alueelliset verkostot ja aluesuunnitelmat
  - 5.2 Mittarit alueellisille verkostoille ja aluesuunnitelmille
  - 5.3 Sisällölliset teemat ja teemaverkostot
  - 5.4 Projektisuunnitelma
  - 5.5 Arviointisuunnitelma
  - 5.6 Tulevaisuustyöskentelymalli
6. Uutta osaamista
7. Kilpailuetua koko verkostolle

LIITEET

Liite 1: Budjetti

Liite 2: Toimenpidetaulukko

Liite 3: Vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen kehittämisen kumppanuusverkostoa 3/2009

1. Taustaa

Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen on käynnissä koko Euroopassa. Vuosi 2011 on helmikuussa 2009 virallisesti päätetty Euroopan vapaaehtoistoiminnan teemavuodeksi. Suomessa keskustelu vapaaehtoistoiminnan kansallisen kehittämisen tarpeista on käynnistynyt III-sektorin ja julkisen sektorin ruohonjuuritason yhteisöissä vuoden 2007 alussa.

Kansalaisareena ry:n yhteistyökumppaneineen vuonna 2008 käynnistämässä vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisessa projektiverkostossa on tällä hetkellä yli 500 toimijaa: lähinnä kuntia ja kolmannen sektorin toimijoita. Tässä verkostossa pidettyjen tilaisuuksien pohjalta on keskusteluun noussut yhdeksän teemaa, joiden kehittäminen on tärkeää: 1) Paikallisten ja valtakunnallisen vapaaehtoistoiminnan palveluverkostojen kehittäminen, tiedon lisääminen sekä vapaaehtoistoiminnan yleisen imagon nostaminen. 2) Ruohonjuuritasolla vapaaehtoistointaa organisoivien ja kehittävien osallisuus vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden suunnitteluun. 3) Verkoston kokoaminen ja osallisuuden kehittäminen vapaaehtoistoiminnan koulutus- ja tutkimustoiminnassa. 4) Valtakunnallinen, kaikkia sektoreita palveleva, yleisesti tunnettu vapaaehtoistoiminnan välityspalvelu (www.vapaaehtoiseksi.fi). 5) Osallisuusosaamisen lisääminen eli yhteisön oppimiseen ja osallisuuteen perustuvien työskentelymallien kehittäminen ja juurruttaminen vapaaehtoistointaan. 6) Kuntien, yritysten ja järjestöjen uudet yhteistyökäytännöt vapaaehtoistoinnassa. 7) Vapaaehtoistoiminnan ja ammattityön rajapintojen määrittelemine ja pelisääntöjen luominen. 8) Vapaaehtoistoiminnan hyvien käytäntöjen kokoaminen ja levittäminen sekä turvallisen vapaaehtoistoiminnan laatua varmistavien yleisten toimintaohjeiden kehittäminen. 9) Vapaaehtoistointaa kuvaavan tiedon kerääminen ja jalostaminen vaikuttamistyön tueksi.

Tämä esiselvitys mahdollistaa III-sektorin, julkisen sektorin ja yrityssektorin välisen uuden yhteistyön, minkä tarkoituksena on tuottaa vapaaehtoistoiminnan innovaatioita sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään.

2. Esiselvityksen tavoitteet

- Kootaan paikalliset vapaaehtoistoiminnan yhteistyöstä ja kehittämisestä kiinnostuneet toimijat eri sektoreilta (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) 6-8 alueelliseksi kehittämisverkostoksi
- Nostetaan alueellisista verkostotyöskentelyistä projektisuunnittelun kohteeksi 1-3 sektorirajat ylittävää sisällöllistä kehittämisteemaa ja kootaan projektisuunnittelusta kiinnostuneet toimijat sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittäviksi valtakunnallisiksi teemakehittämisen ja projektisuunnitteluverkostoiksi
- Tehdään 6-8 paikallista vapaaehtoistoiminnan tarvekartoitusta
- Kirjoitetaan verkostoyhteistyönä projektisuunnitelma verkostosta nousevalle, sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävälle vapaaehtoistoiminnan kehittämishankkeelle
- Selvitetään osana projektisuunnitelmaa arviointimalli, joka parhaiten tukee suunnitteilla olevan laajan valtakunnallisen kehittämishankkeen moniasiantuntijuuteen ja strategiseen kumppanuuteen perustuvaa kehittämistä

3. Tavoiteltava verkosto

- Vapaaehtoistoiminnan yhteistyöstä ja kehittämisestä kiinnostuneiden paikallistoimijoiden sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävät verkostot

- Kirjoitettavan projektisuunnitelman kumppanuusorganisaatioiden teemakehittämisverkosto (arviolta1 -3 teemaa)
- Erityisasiantuntijat: moniasiantuntijuuteen ja strategiseen kumppanuuteen perustuvan prosessikehittämisen ja arvioinnin asiantuntijat

4. Toimijoiden rooli

- *Esiselvityshankkeen toimesta* kartoitetaan vapaaehtoistoiminnan yhteistyöstä ja kehittämisestä kiinnostuneet a) III-sektorin toimijat, b) kuntasektorin toimijat, c) valtiota edustavat toimijat sekä d) yritysten edustajat. Esiselvityshanke mahdollistaa alueellisten toimijaverkoston kokoamisen ja yhteistyön esiselvityksen ajan.
- *Alueelliset toimijaverkostot* kokoavat kullekin alueelle merkitykselliset vapaaehtoistoiminnan kehittämistarpeet alueellisiksi kehittämissuunnitelmiksi. Aluetilaisuudet suunnitellaan paikallisista lähtökohdista. Paikallisten toimijoiden rooli on yhdessä nostaa esille alueen keskeiset vapaaehtoistoiminnan erityispiirteet ja –kehittämistarpeet sekä määritellä aluekohtaiset etenemissuunnitelmat (miksi, mitä, miten, kuka, milloin) osaksi projektisuunnitelmaa. Aluetilaisuuksissa etsitään kullekin alueelle keskeisten kehittämisalueiden lisäksi projektisuunnitelman pohjaksi yleisesti kiinnostavia kehittämisteemoja (1-3)
- *Arvioinnin asiantuntijoiden* avulla muodostetaan käsitys ja tehdään suunnitelma tulevaa kehittämishanketta parhaiten tukevasta arviointimallista.
- *Moniasiantuntijuuteen ja strategiseen kumppanuuteen perustuvan oppimisen ja kehittämisen asiantuntijoiden* kanssa rakennetaan suunniteltavaa laajaa valtakunnallista kehittämistä parhaiten tukeva työskentelymalli ja työsuunnitelma.

5. Osatavoitteet ja etenemissuunnitelmat

5.1 Alueelliset verkostot ja aluesuunnitelmat

- Luodaan päivittyvät vapaaehtoistoiminnan sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävän kehittämisen paikallisverkostot ja -sähköpostiryhmät 6-8 paikkakunnalle (esim. Pääkaupunkiseutu, Oulu, Turku, Tampere, Vaasa, Rovaniemi, Jyväskylä ja Joensuu).
- Yhteydenotot (ensikontaktit) alueellisiin toimijoihin 9-10/2009.
- Aluetilaisuudet eri paikkakunnilla 9-12/2009.
- Tilaisuuksien tavoitteena on keskinäinen verkostoituminen alueellisesti tärkeiksi koettujen sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävien yhteisten kehittämistarpeiden esiin nostaminen. Sitoutumisen ja osallisuuden vahvistamiseksi tilaisuuksiin valmistaudutaan etukäteistehtävin. Verkostotyöskentely jatkuu 2/2010 loppuun sähköpostityöskentelynä ja pienemmissä tapaamisissa, joiden tavoitteena on luoda tarvittaville aluekehittämisille etenemissuunnitelmat.
- Alueellisten toimijoiden sähköpostilistat käytössä 12/2009
- Alueellisia verkostoja ja paikallista kehittämistä palvelevat internetsivujen osat luotu ja käytössä 2/2010.
- Alueelliset kehittämistarpeet selvillä ja etenemissuunnitelmat valmiit ja osana projektisuunnitelmaa 2/2010

5.2 Mittarit alueellisille verkostoille ja aluesuunnitelmille

- 6-8 vapaaehtoistoiminnan yhteistyön ja kehittämisen alueellista verkostoa
- 6-8 vapaaehtoistoiminnan alueellisen verkoston sähköpostiryhmää
- 6-8 paikallista vapaaehtoistoiminnan yhteistyötä, tiedonjakoa ja kehittämistä tukevaa tiedonjakokanavaa (www-sivustossa)
- 6-8 aluesuunnittelun kokonaisuutta: yhteydenotot verkoston kokoamiseksi, sähköpostiryhmän rakentaminen, etukäteistehtävä, laaja verkostoitumistapaaminen, muistiokooste, välitehtävä, 1-5 pienempää työskentelytapaamista
- 6-8 aluesuunnitelmaa: otsikko, lista verkoston toimijoista, taustaa alueen vapaaehtoistoiminnasta, tehdyn verkostotyöskentelyn kuvaus, näkemykset yhteistyön hyödyistä ja haasteista, keskeiset vapaaehtoistoiminnan kehittämialueet ja –tarpeet alueella, näkemys kehittämistavoitteista ja tarvittavista toimenpiteistä sekä toimijoiden roolitukset jatkokehittämisessä ja –yhteistyössä

5.3 Sisällölliset teemat ja teemaverkostot

- Aluetilaisuuksissa esiin nousseet sektorirajat ylittävät sisällölliset kehittämisteemat selvillä 12/2009.
- Sisällöllisiin teemoihin liittyvät valtakunnalliset verkostoitumis- ja työskentelytilaisuudet 1-2/2010. Tilaisuuksiin sitoutumista vahvistetaan etukäteistehtävin. Verkostotyöskentely jatkuu 2/2010 loppuun sähköpostityöskentelynä ja pienemmissä tapaamisissa.

5.4 Projektisuunnitelma

- Projektisuunnitelma on valmis ja verkostot sitoutuneet alueelliseen ja teemakehittämisyhteistyöhön 2/2010

5.5 Arviointisuunnitelma

Verkostotyöskentelyn ja arvioinnin asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta laajan vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen, sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävän kehittämishankkeen arviointimalli osana projektisuunnitelmaa on valittu ja arviointisuunnitelma on valmis 2/2010.

5.6. Tulevaisuustyöskentelymalli

Verkostotyöskentelyn, moniasiantuntijuuden ja strategisen kumppanuuden asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta laajan vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen, sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävän yhteistyön kehittämisen tulevaisuuden prosessimalli on valittu, ja etenemissuunnitelma osana projektisuunnitelmaa on valmis 2/2010.

6. Uutta osaamista

Esiselvitystyön molemmissa vaiheissa – sekä aluetyöskentelyn että hankesuunnittelun yhteydessä:

- a) syntyy kokonaan uusia, vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyviä verkostoja ja käynnistyy uutta moniasiantuntijuuteen perustuvaa strategista kumppanuutta III-sektorin, kuntien, valtion toimijoiden ja yritysten kesken
- b) olemassa olevien verkostojen toiminta lisääntyy, laajenee ja kehittyy moniasiantuntijuuden pohjalta strategiseen kumppanuuteen asti
- c) sektorien rajapinnoilla syntyy innovaatioita, uusia toimintatapoja, yhteistyömuotoja, moniasiantuntijuutta ja strategista kumppanuutta

Hanke toteutetaan kehittämällä osallistumista, osallisuutta ja yhteisöjen osallisuusosaamista; moniasiantuntijuutta ja strategista kumppanuutta. Esiselvityksen mahdollistamista, osallisuuteen pohjaavista työskentelyistä saadaan uutta tietoa vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja kehittämistarpeista. Syntyvä vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen, sektorirajat (III-sektori, kunnat/valtio, yritykset) ylittävän yhteistyön projektisuunnitelma sisältää alueelliset etenemissuunnitelmat sekä kehittämissuunnitelmat arviolta 1-3 teemalle.

7. Kilpailuetu koko verkostolle

Esiselvitys mahdollistaa tekemään moniasiantuntijuuteen ja strategiseen kumppanuuteen perustuvan projektisuunnitelman tekemisen hankkeelle, joka mahdollistaa yrityssektorin mukaan ottamisen vapaaehtoistoiminnan sektorirajat ylittävään yhteistyöhön. Yhteistyön kautta löydetään uusia yhteiskunnallisia innovaatioita sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän kehittämiseksi.

Pitkän aikavälin tavoitteena projektissa on juurruttaa sektorirajat ylittävä operatiivinen vapaaehtoistoiminnan kehittäminen luontevaksi osaksi verkoston eri toimijoiden perustoimintaa ja kehittämistyötä. Työnjaon järkeistymisen ja siitä seuraavien toimintojen tehostumisen kautta saavutetaan kokonaistaloudellinen, yhteiskunnallista osallisuutta lisäävä malli tuottaa vapaaehtoistoimintaa Suomessa.

Liite 1: Budjetti

Hankeaika 1.9.2009 -28.2.2010

Rahoitusosuudet: Tekes 100 %

Hankkeeseen palkattavat työntekijät: Kaksi (2) suunnittelijaa

	1.9 - 31.12 4 kk v. 2009	1.1 - 28.2 2 kk v. 2010
Esiselvityshankkeen budjetti		
Palkat ****)	27 300	15 000
Henkilösivukulut (max 50 %) *****)	11 000	7000
Matkat *)	7500	3800
Ostettavat asiantuntijapalvelut ***)	2000	4000
Muut kulut: Kokous- ja koulutuskulut **)	7200	7200
Yleiskustannukset (yht *0,2) *****)	5000	3000
Yhteensä	60 000	40 000

*) Budjettiin liittyvät matkakulut muodostuvat pääosin projektisuunnittelijoiden 6-8 eri alueella tapahtuvaan aluetyöskentelyyn liittyvistä maakuntamatkoista. Kokonaissumma 11.300€ mahdollistaa 6 kuukauden aikana kahden ihmisen matkustamisen eri paikkakunnille (n. 950 €/hlö/kk). Matkustamisessa käytetään julkisia kulkuvälineitä aina, kun se on aikataulullisesti mahdollista.

***) Muut kulut: kokous- ja koulutuskulut muodostuvat sekä 6-8 paikkakunnalla tapahtuvaan aluetyöskentelyyn liittyvistä tilaisuusjärjestelyistä että projektisuunnittelutilaisuuksista. Mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksien järjestämisessä pyritään käyttämään verkoston toimijoiden omia tiloja, varsinkin silloin, kun ne ovat käytössä maksutta tai omakustannushintaan. Tapaamisia aluesuunnittelujen yhteydessä tulee kullekin 6-8 paikkakunnalle 2-5 kertaa eli yhteensä 12-48 tilaisuutta. Lisäksi projektisuunnitteluihin 1-3 liittyviä tilaisuuksia tulee yhteensä 2-5 eli 2-15 tilaisuutta. Keskimäärin 14.400 € kattaa noin 35 tilaisuutta ollen keskimäärin 411€/tilaisuus (esim. tilavuokrat ja kahvitukset).

****) Ostettavat asiantuntijapalvelut ovat mm. arvioinnin suunnittelun ja tulevaisuustyöskentelymallin osaamiseen hankittavia ulkopuolisia palveluja. Lisäksi sekä aluetilaisuuksissa että projektisuunnittelutilaisuuksissa saattaa ilmetä tarvetta ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämiseen.

*****) Suunnittelijoiden kuukausipalkka n. 2800 €/kk

*****) Laskennalliset henkilösivukulut = max 50% rahapalkasta

*****) Laskennalliset yleiskustannukset = rahapalkka x 0,20

Liite 2: Toimenpidetaulukko

Esiselvitys

	9/2009	10/2009	11/2009	12/2009	1/2010	2/2010
Paikalliset verkostot ja aluesuunnitelmat 6-8 paikkakunnalla						
Sähköpostiryhmä	käyntiin			käytössä		valmis
Alueita palvelevat www-sivut	käyntiin			työ/käytössä		valmis
Aluesuunnitelmat 6-8 paikkakunnalla	käyntiin	työ	työ	työ	työ	valmis
Valtakunnalliset teemakohtaiset verkostot ja teemat						
Projektisuunnitelman verkosto	käyntiin	työ	työ	työ	työ	valmis
Projektisuunnittelua palveleva www-sivu	käyntiin			käytössä		valmis
Projektin valmistelu, työskentelyt ja suunnitelma			käyntiin	työ	työ	valmis
Arvioinnin malli ja suunnitelma Moniasiantuntijuuteen ja osallisuuteen perustuva strategisen kumppanuuden työskentelyn malli ja suunnitelma	käyntiin		selvitys	selvitys	selvitys	valmis
	käyntiin		selvitys	selvitys	selvitys	valmis

LIITE 3: Vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen kehittämisen verkostoa maaliskuussa 2009

Kansalaisareena ry
Asumispalvelusäätiö ASPA
Irti Huumeista ry
Jyväskylän kaupunki
Kehitysvammaisten tukiliitto ry
Kuulonhuoltoliitto ry
Sininauhaliitto ry
Suomen Evankelisluterilainen Kirkko
Suomen Mielenterveysseura ry
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
Suomen tuki- ja liikuntaelinliitto – Suomen Tule ry
Yksinhooltajien ja Yhteishuoltajien Liitto ry
Vailla vakinaista asuntoa ry
Verkostopalvelu ry
Helsingin kaupungin vapaaehtoistyön neuvottelukunta
Satakunnan ammattikorkeakoulu SAMK
Kehitysyhteistyön palvelukeskus – Kepa ry
Hyvän vanhenemisen tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenter
VARES-hanke ja –verkosto/Oulun seudun settlementti ry
Marttaliitto
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta/Osallisuusjaosto Kuntaliitto
MLL
SPR
Allergia- ja Astmaliitto ry
Vasso
Käpyrinne
Oikeusministeriö, Demokratian vastuualue
Pohjois-Helsingin lähimmäistyö Pulmu ry
Keski-Suomen kylät ry
Psoriasisliitto ry
Ikäinstituutti
Turun Kaupunkilähetys ry
Mummon Kammari
Jyvässeudun nuoret lesket ry
Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma, Jyväskylän yliopisto
Kantti ry
Suomen CP-liitto ry
Turun seudun vammaisjärjestöt TVJ ry
NNKY-liitto
Kristillinen palvelukotiyhdistys Elämän puu ry
Sääksmäen seurakunta
Tohka-säätiö
Sondip ry – Varsinais-Suomen monikulttuuriyhdistysten liitto ry
Suomen MS-liitto ry
Turun työvoimatoimisto
LIIKU – Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry
Tampereen Islamin Yhdyskunta
Omaishoitajat ja Läheiset –Liitto ry
Kotikunnas
Finlands Svenska Handikappförbund
Nuorten Ystävät ry
ESLU – Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry